

KARIA BÖLGESİ

BÖLGENİN SINIRLARI

Karia Bölgesi **(DIA)**, günümüzde Aydın ve Muğla İlleri'nin büyük bir bölümü ile Denizli İli'nin batı uç kısmını kapsayan Anadolu'nun güneybatı ucunda yer almakta idi. Bu bölge genel olarak antik dönemde **(DIA)** doğu ve güneydoğuda Phrygia ve Lykia, kuzeyde Lydia ve İonia bölgeleri ile komşudur. Bölgenin batısı ve güneyini tümüyle Ege Denizi çevreler.

Bölgenin doğal sınırını kuzeyde Messogis (Cevizli) Dağları ile Maiandros (Büyük Menderes) ırmağı oluşturuyordu. Özellikle bereketli Maiandros ovasının farklı topluluklar tarafından iskân edilmiş oluşu sınır konusundaki kimi karışıklıkların doğmasına neden olmuştur. Amasya doğumlu antik coğrafyacı Strabon (C 648) bölgeyi şöyle tanımlar **(DIA)**: “*Magnesia'dan (Ortaklar/Tekinköy) sonra yol Tralleis'e (Aydın) ulaşır. Messogis dağı solda ve yolun sağında Lydialılar, Karialılar, İonialılar, Miletoslular, Mysialılar ve Magnesia'nın Aioller'i tarafından işgal edilen Maindros ırmağının ovası bulunur. Aynı tür topografya Nysa ve Antiokheia'ya kadar devam eder*”.

Bu karışık etnik yapısına karşın, Lydia ile olan kuzeydeki sınırı, en azından M.Ö. 4. yüzyıla kadar **Messogis dağlarının belirlemiş olduğu söylenebilir**. Ancak **Diodoros** (XIV, 36, 3) ve **Strabon** (C 577, 663) sınırın Maiandros ırmağı tarafından çizildiği görüşündedirler. M.Ö. 188 yılında imzalanan **Apameia Barış Antlaşması'ndan** sonra sınır olarak **Messogis yerine Maiandros** kullanılmaya başlanmıştır (Livius XXXVII, 55) **(DIA)**.

Roma ve Bizans Dönemleri'nde bu yeni sınır benimsenmiştir. Fakat Hıristiyanlık Dönemi piskoposluk listelerinde, Maiandros'un hemen kuzeyinde yer alan Tralleis, Nysa, Brioula ve Mastaura gibi Karia kentleri **Asia Eyaleti'nin** sınırları içerisinde geçmektedirler. Kuzeybatı uç kesimde ise sınırı en erken dönemden beri Maiandros çizmiş olmalıdır (Ksen., Hell. III 2, 14). Latmos Körfezi çevresi aslında Karia'ya dâhil olmakla birlikte, **Priene, Myous ve Miletos** gibi İon kentleri arasında paylaşılmıştır. Yani bu üç kent İon kenti olmalarına karşın Karia Bölgesi'nde yer alırlar.

Güneydoğuda Lykia ile olan sınır belirgin bir biçimde açık değildir. Burada, erken dönemlerde tam bir bağımlılık göstermese de, sonraları bir Lykia kenti görünümü kazanan Telmessos (Fethiye) M.Ö. 4. yüzyıldan başlayarak sınır oluşturduğu söylenebilir (Plin.

N.H. V, 101). **Fakat Livius** (XXX 16, 13), **Telmessos Körfezi'nin bir yanının Karia'ya**, öteki yanının **Lykia'ya ait olduğunu** bildirmektedir. Ancak Özellikle M.Ö. 2. yüzyıldan itibaren sınırın **Indos (Dalaman)** Çayı tarafından çizilmiş olduğu, hatta M.S. 5. yüzyılın ortalarından başlayarak, kilise örgütlenmesinde Kaunos'a (Dalyan) değin daraltıldığı anlaşılmaktadır.

Erken dönemlerde **Kaunos (Dalyan)**, gerek konumu ve gerekse halkının kökeni, hatta konuştukları dil açısından Karialılar ve Lykialılar'dan farklı bir topluluğun yaşadığı yer olarak kabul edilmektedir (Hrdt. I 172).

Bölgenin güneydoğu sınırını **Salbakos (Babadağ)** oluşturmaktaydı. Strabon (C 578, 668) Phrygia ile Karia arasındaki sınırın **Karura'dan (Kabağağaç yakını)** geçtiğini bildirmektedir. Doğuda ise **Kabalis** yöresi ile komşu idi. Burada kuzeyden güneye doğru sıralanan **Aphrodisias (Geyre)**, **Herakleia (Vakıf)**, **Apollonia (Medet)** ve **Kidrama (Yorga)**, Karia'nın en doğu uçtaki kent ve kasabalarını oluşturuyordu. **(DIA)**

HALKININ KÖKENİ

Bölge, adını kökenleri henüz tam olarak saptanamayan Karlar'dan almıştır. Bu ad, M.Ö. II. Bin yılın ikinci yarısına ait Hitit ve Mısır metinlerinde olasılıkla **Karkışa ya da Karakışa**; M.Ö. I. Bin yılın Pers kayıtlarında ise **Karka** (horoz ibiği) olarak geçmektedir. Herodot (I, 171) ve kimi erken Yunan yazarları Karlar'ın önceleri **LELEG** adı altında Ege **Adaları'nda oturduklarını** ve sonraları karaya göç ettiklerini bildirirler (Thuk. I 4, 8; Str. C661, 322). Ancak **Karialılar ise kendilerini Mysia ve Lydialılarla kardeş** yerli bir halk olarak kabul etmekteydiler. Herodot (I, 171) bu konuda şunları bildirir **(DIA)**:

“Karialılar ana karaya adalardan gelmişlerdir. Eskiden Leleg adı altında adalarda otururlardı ve Minos uyruğundaydılar.... Çok sonraları Dorlar ve İonlar, Karialılar'ı adalardan çıkarmışlar, onlar da bunun üzerine ana karaya göçmüşlerdir. Giritliler'in Karialılar hakkında anlattıkları budur; ama Karialılar'ın kendileri bunu kabul etmezler; onlar ana karanın yerlisi olduklarını ve hep şimdiki adlarını taşıdıklarını söylerler. Mylasa'da (Milas) Zeus Karios'a ait çok eski bir tapınak gösterirler ki buraya, kardeş uluslar olarak Mysialılar ve Lydialılar kabul edilirdi”.

Özellikle dini yönden “**çift balta**” simgesine verdikleri büyük önem, bu simgeyi M.Ö. II. bin yılın ikinci yarısında fazlaca kullanan Giritliler ile bir ilişkileri olduğuna işaret eder (örnek Mylasa'daki Baltalı Kapı, **(DIA)**).

Savaşçı karakteri ağır basan ve zaman zaman başka devletlerin ordularında ücretli asker olarak görev yapan Kariyalılar sorguçu **miğfer giyen, omuza asılabilen tutamaklı kalkanlar** taşıyan ve kalkanlarının *dış yüzlerini resimlerle süsleyen* ilk insanlardı (Hrdt. I, 171).

Kariyalıları M.Ö. 7. ve 6. yüzyıllarda Mısır'da firavunların ordusunda ücretli askerler olarak görmekteyiz. II. Psammetikhos'un M.Ö. 591'de Nubyalılar'a karşı düzenlediği sefere katılan Kariyalı askerler adlarını Abu Simbel Tapınağı'nın duvarlarına kazımışlardır.

Strabon (C 570) Kariyalıları, Lydialılar ve Phrygialılar ile birlikte, barışsever bir ulus olarak tanımlamaktadır.

Karia'da yaşayan diğer bir halk LELEGLER'dir. Troia Savaşı sırasında Troas Bölgesi'nin güneybatı ucundaki Satnioes çayı kıyılarında yaşana bu halkın sonraları Karia'ya özellikle de Halikarnassos (Bodrum) yöresine göçtüğü anlaşılmaktadır (Homeros, İlyada XXI 85-86). Lelegler'in burada 8 kent kurdukları ve Karlar'dan farklı bir etnik grup olduklarını Strabon bildirmektedir (Str. C 611).

Athenaios (VI 271/b-c), Theangelalı Philippos'dan aktardığına göre, Kariyalılar'ın Lelegleri köle olarak kullandıklarını bildirir.

Anadolu kıyılarına M.Ö. 1000 yıllarından itibaren Yunanistan'ın çeşitli yörelerinden gelen Aiol ve İon göçmenlerinden bir süre sonra Karia kıyıları bu kez de Dorlar'ın göçlerine sahne olur. Peloponnesos yarımadasında oturan bu halk, Adalar ve Güneybatı Anadolu kıyılarına kollar halinde göçmeye başlamışlardır. Girit'i işgal ettikten sonra Kythera, Thera ve Melos'u ele geçirmişlerdir. Buradan Rodos ve Kos (İstanköy) adalarını ve bu adaların karşısında yer alan Datça ve Bodrum yarımadalarına yerleşmişlerdir. Yerli halkı iç kesimlere çekilmeye zorlayan göçmenler daha sonra kıyı şeridi üzerinde oturmaya başlayarak zaman içinde yerli halkla kaynaşmışlardır.

BÖLGENİN TARİHİ

Son yıllarda yapılan araştırmaların ışığında bölgenin tarihini Latmos Herakleiası'nda bulunan prehistorik duvar resimlerinden dolayı Prehistorik Dönem'den itibaren (M.Ö. 8. Bin) başlatmak mümkündür **(DIA)**. Latmos (Beşparmak) dağındaki bu prehistorik resimler, Neolitik ile Kalkolitik Döneme tarihlenmektedirler (M.Ö. 8. bin – 4. bin).

Bölgenin iç kesiminde yer alan olan Miletos (ki bu bir İon kentidir), İasos, Aphrodisias'da yürütülen kazılarda ve Torba'da ele geçen bulutular Kalkolitik Çağ'a (M.Ö. 5500-3000) aittir.

Aynı merkezlerde ve başka kentlerde Bronz Çağı'na ait eserler de ele geçtiği görülür. Özellikle M.Ö. 2. bin ortalarından itibaren bir İon kenti olan Miletos, daha güneyde İasos ve Knidos çevresinde Girit eserlerine rastlanır.

M.Ö. 14. ve 13. yüzyılda Miletos ve İasos dışında Halikarnassos (Bodrum) yarımadasında Balbyra çevresinde ve içerde Stratonikeia sınırlarında Myken seramiği mevcuttur.